

Poul Michelsen
løgtingsmaður fyri Framsókn

Hvat gera vit við fólksins ogn?

Fyri stuttum mælti Framsókn til, at vit góvu hvørjum øðrum eitt felags nýggjárslyfti, sum skuldi miða eftir, at føroyingar finga meira burtur úr okkara náttúruríkidømi, sum er fólksins ogn. Vit royndu at varpa ljós á týðningarmiklar spurningar í hesum sambandi, eitt nú um vit vinna okkum nóg stór rættindi, og um vit gera avtalur við onnur lond um fiskiveiðu við teirri røttu javnvágini, sum tryggjar okkum tað, vit hava rætt til. Fyri at fáa eitt neyðugt orðaskifti í lag, loyvdu vit okkum enn tá at spyrja um, hvørt tað yvirhøvur er rætt, at vit býta um veiðurættindi við onnur lond heldur enn sjálvi at fiska tað, vit hava í egnum sjógvi ella hava náttúrligan rætt til á annan hátt.

Boðskapurin frá sitandi samgongu er, at fiskivinnan bara skal hava frið til at gera tað, sum hon altíð hevur gjørt. Føroyingar kunnu sjálvandi yppa øksl og bara lata standa til, og hetta er júst tað, sum er um at henda.

Tað má bara ikki henda. Frá fiskivinnuni kemur týðningarmesta inntøkan, vit hava. Kravið til politisku skipanina, embætisverkið og fjølmiðlarnar má og skal vera, at teir røttu spurningarnir verða settir og svaraðir, soleiðis at avgerandi nýskipanir verða framdar og vit fáa sum mest burtur úr okkara tilfeingi. Bara tað allarbesta er nóg gott, tá tað snýr seg um at tryggja okkara rættindi og at fyrisita tey. Vit kunnu ikki góðtaka, at alt bara heldur fram, sum tað hevur gjørt, vitandi um, at hetta førir til niðurlaging av okkara samfelag.

Skulu útlendingar eiga okkara tilfeingi?

Í nýggjársgreinini vístu vit á, at føroyingar í russaraftaluni millum annað keypa reiðaríum, sum útlendingar eiga partar av, fiskirættindi í Barentshavinum fyri uppi-sjóvarfisk í føroyskum sjógvi. Hetta nevndu vit fyri at leggja dent á, at vit ikki

Í Føroyum hava vit lóggivið soleiðis, at útlendingar uttan stórvegis hóvasták kunnu eiga uppi í okkara fiskirættindum. Í grannalondum okkara, eitt nú í Noregi og Íslandi, eru lógirnar harafturímóti munandi strangari

hava ynskt at diskriminera móti útlenskum kapitali, soleiðis sum øll grannalond okkara annars gera. Í hesum føri hava vit fylgt okkara egnu lóggávu, sum bara er so nógv øðrvísi enn aðrar.

Í Føroyum hava vit lóggivið soleiðis, at útlendingar uttan stórvegis hóvasták kunnu eiga uppi í okkara fiskirættindum. Í grannalondum okkara, eitt nú í Noregi og Íslandi, eru lógirnar harafturímóti munandi strangari, tá talan er um at lata burturav landsins náttúrutilfeingi. Í Íslandi sleppur als eingin útlendingur at eiga í fyrirøkum ella skipum, sum hava rætt til havsins tilfeingi. Hetta tilfeingið er ogn hjá íslendingum, og so er ikki meira at tosa um.

Hví man hetta vera so? Kann tað hugsast, at áhugamálini hjá útlenskum eigarum ikki verða mett at sampakka við áhugamálini hjá íslendingum? Kann tað samstundis hugsast, at ein partur av okkara tilfeingi ikki kemur føroyska samfelagnum til gagns, og at vit eru um at gerast gestir í egnum húsi? Vit eiga at seta okkum hesar spurningar. Vit eiga at endurmeta ta lóggávuna, sum ásetur rættin til tilfeingi okkara. Vit eiga at spyrja, hví vit loyva eini gongd, sum einki annað land uttanfyri ES loyvir.

Sjálvur var eg í síni tíð ein teirra, sum atkvøddi fyri, at útlendingar eisini skuldu kunna seta pening í føroyskar fyrirøkur, sum fáa rættindi

til at gagnnýta føroyska tilfeingið, tvs. fólksins ogn. Eg helt hetta vera rætt tá, men síðani eri eg av álvara farin at ivast. Vit verða noydd til at endurskoða framtíðar fyrisiting av okkara náttúruríkidømi. Í fyrsta umfari verða vit noydd at tryggja okkum, at verandi lóg virkar sum ætlað, tvs. soleiðis at útlendingar veruliga eru minnilutaeigarar, eins og lógin ásetir.

Eitt professionelt samráðingartoymi undir uttanríkis-málaráðnum

Sjálvandi skulu vit stremba eftir handilsavtalum og øðrum millumlanda avtalum við onnur lond, herundir Rusland. Sjálvur kann eg bara harmast um, at vit ikki hava fingið eina tilíka avtalu fyri langari tíð síðani. Minnist meg rætt, var ein handilsavtala við russar fyrsta frihandilsavtalan vit settu kós ímóti, so hon hevur verið á veg leingi.

Tað, sum tó er avgerandi, er, at allar avtalur, vit gera, hava eina javnvág, soleiðis at vit fáa eins nógv, sum vit lata øðrum. Í sambandi við nýggjárslyftið, vístu vit á, at fiskiveiðiavtalan við russar ikki javnvigar, men at vit lata hópin meira, enn vit fáa. Tað er helst rætt, at avtalan elvir til ymiskt avleitt virksemi í Føroyum, og tað skulu vit sjálvandi rokna uppi. Men tað krevur, at vit fáa hetta avleidda virksemið lýst. Kanska kenna samráðingarfólk okkara

nøkur tøl fyri, hvat avleidda virksemið gevur okkum, sum vit onnur ikki hava fingið kunnleika til? Undir øllum umstøðum mugu vit fáa samlaða virksemið lýst nágreiniliga alt fyri eitt.

Tað er m.a. við hesum í kvittanum, at Framsókn hendan dagin tók framaftur valtema okkara, sum fevndi um at stovna eitt superprofessionelt samráðingartoymi – eitt toymi undir uttanríkistænastuni, sum hevur ein bæði breiða og djúpa vitan, og sum kann fevna um allar viðkomandi tættir í fiskivinnu og millumlanda samráðing.

Samstarvið við Ísland

Millum Ísland og Føroyar hevur altíð verið gott samskifti og samstarv, sum mangan hevur gagnað okkum føroyingum væl. Men gera vit upp, hvussu handilsliga samstarvið okkara millum hevur ment seg tey seinnu árin, so skerst ikki burtur, at íslendingar - bæði við Hoyvíkssáttmálanum og við lógum okkara um ognarviðurskifti í fiskivinnuni – eru slopnir munandi lættari framat okkara marknaði, enn vit eru sloppin framat teirra.

Higartil hevur Hoyvíksáttmálin ikki hildnast okkum serliga væl. Vit eiga tí beinanvegin at gera upp fyrimunirnar og vansarnar við sáttmálanum. Úrslitið kann so vísa okkum, um vit skulu siga hann upp ella endurnýggja hann. Tvær brøðratjóðir, sum hava so líkar lívs- og tilverutreytir, mugu hava fullkomna handilsliga javnvág sínámillum. Vit kunnu einki annað góðtaka. Sannleikin er eisini, at meðan føroyingar slett ikki sleppa at eiga í íslenska fiskatilfeinginum, sleppa íslendingar ótarnaðir at eiga í okkara. Soleiðis eru lóggávurnar, men eru tær so hóskaði?

Norðmenn eru ikki minni protektionistiskir. Men tað kunnu vit venda aftur til seinni.

Jákup Petersen

Ein lágtrýst ryggur norðan fyri Føroyar

Á miðdegi í dag varð útvarpið komið so illa fyri, at neyðugt var at seta seg í samband við donsku veðurstovuna fyri at fáa at vita, hvussu veðrið hjá okkum er.

Veðurfrøðingurin í DHI visti at siga, at okkara vanlukka botnaði í einum lágtrystryggi sum hevur gingið norðanvert Føroyar allan vetur.

Væl vitandi um, at danska veðurtovan helst er tann vánaligsta til at koma við veðurforsøgnum fyri Føroyar, so vóru tað helst ikki nógv sum litu á hetta.

Norsku og ensku veðurstovurnar eru vanligar sera beinraknar, tá tað kemur til forsøgnir um veðrið í Føroyum. Teimum á baki eru bæði íslensku og svensku veðurstovurnar. Danska veðurstovan er ikki serliga álítandi.

Um nú Útvp Føroya ístaðin fyri hevði sett seg í sambnd við norsku veðurstovuna, so høvdu tey fingið at vita, at tað als ikki hevur ligið nakar lágtrystryggur norðan fyri Føroyar allan vetur.

Vit finga nøkur beinleiðis »hit« mánaðarskiftið novembur/de-

sembur, men eftir hetta fór ryggurin suðurum og varð til stóran ampa fyri Skotland og Írland. Lágtrýstini fóru síðani dundrandi yvir Danmark og raktu Suðurnoreg, Suðursvøríki og Týskaland.

Hereftir fóru tey langt norðurum ímillum Ísland og Grønland fyri síðani at koma spakuliga suðuraftur og geva Suðurlandinum í Íslandi toyggið.

Vit hava í hesum tíðarskeiði havt fleiri hugnalig hátrýst megan serliga okkara grannar sunnanfyri eru raktir av lágtrýstum. Seinasta vikuskiftið lá so aftur eitt hátrýst yvir okkum og gav okkum hita upp til eini 8 – 10 stig og blika logn.

Og nú kom so aftur eitt lágtrýst beint á okkum. Men hóast hetta, so hava grannar okkar, og serliga teir sum liggja sunnan fyri okkum fingið av at vita í vetur.

Men tað letur til, at Útvarp Føroya bert lítir á veðurtíðini, sum koma úr einum landssynningi. Eitt atburðarlag sum kallast »running back to mama«.

At vanda sær um málið

Var og vitjaði eina eldru konu, ið býr í Sundalagnum, sum dugdi sera væl at tosa. Tá kom prátið inn á málburð, og hvussu vit vandaðu okkum um málið. Vit vóru bæði samd um, at tað er rættast at brúka tað, vit høvdu lært.

Ordiliga well: Tað er ógvuliga gott, væl úr hondum greitt

At slanga sær: Teir høvdu tveitt seg, ella at hvíla seg

Upp í gjøgn: Upp í gjøgnum

Við síðurnar av: Við síðuna av

Ja-ligt: Tað er so lagaligt, hann var so lagaligur maður